

הכשרת הדייג בפאנו

כתב: צבי בן-צור

בין עשרות ההכשרות שפעלו באיטליה התקיימה גם הכשרה בעיירה פאנו (Fano) הסמוכה לאנקונה שלחוף הים האדריאטי – אחת משתי הכשרות הידועות לנו שבהן הכשירו את הפליטים למקצוע הדייגות, כולל בניית ספינות דייג (ההכשרה השנייה, קיבוץ 'מקור ברוך', הייתה בעיירה באקולי שלייד נאפולי). ההכשרות היו מחנות מעבר עבור פליטים שתנועת 'הבריחה' הבריחה ממרכז ומזרח אירופה לאיטליה לקראת העפלתם ארצה. הפליטים שהו בהכשרות בדר"כ מספר חודשים, לעיתים למעלה משנה ולעיתים יותר נדירות אף מעבר לכך. להכשרות קראו אז קיבוצים, וההכשרה בפאנו נקראה קיבוץ מגדלור. ההכשרה התגוררה בבניין שהיה חלק מהקומפלקס של שוק הדגים בעיירה. העיירה הייתה מרכז מצוין להתמחות בתחום הדייג: הדייגים בעיירה שיתפו את חברי ההכשרה במסעות הדייג שלהם ובעבודה במספנות קטנות לבניית ספינות דייג. בעיירה גם פעל בית ספר להכשרת ימאים וחלק מחברי ההכשרה למדו בו על מנת לעמוד בדרישות הפורמאליות לעיסוק בתחום.

ההכשרה בפאנו פעלה במשך כשנתיים בין אמצע 1946 לאמצע 1948. עברו דרכה כ-500 איש, אך רציפות פעילותה נשענה בעיקר על שתי קבוצות של ותיקים שמנו יחד כ-80 איש – "הקבוצה הפולנית" (הגדולה יותר שגם הגיעה ראשונה) ו"הקבוצה ההונגרית", ע"ש ארץ המוצא של רוב הפליטים בהן. מספר זוגות התחתנו ונולדו אף מספר ילדים. ארגון הג'וינט תמך כלכלית בהכשרה. במסמכים שונים השמורים בארכיון ארגון הג'וינט מתייחסים בדר"כ להכשרה בשם "ביה"ס לדייג בפאנו". הגברים עסקו בדייג ובניית ספינות והנשים בתפירת רשתות דייג ותיקון.

מתוך דו"ח של ארגון הג'וינט אנחנו למדים שלמעשה התקיימו במחצית השנייה של 1947 בפאנו 3 הכשרות שונות. בנוסף להכשרה הגדולה והותיקה של קיבוץ מגדלור (ה'הכשרה' בפאנו במאמר כאן מתייחסת אליה), שהו במקום גם קבוצה של 30 נערים ונערות בגילאי 15-17, רוב רובם יתומים, שהגיעו לעיירה כקבוצה מגובשת עם מדרך מגרמניה, וקבוצה של 32 נערים שכבר עברו 8 חודשי הכשרה ימית בגרמניה ומטרת בואם לפאנו הייתה להמשיך ולהתמחות בנושאי ים ע"מ להיות ימאים מקצועיים בעתידם.

בעזרת מענק והלוואה שקיבלו חברי ההכשרה מארגון הג'וינט הם רכשו ספינת מנוע ובנו ספינת מנוע במו ידיהם לה נתנו את השם 'הראשונה'. 'הראשונה' הובאה אחרי קום המדינה לישראל, אך סופה שנשרפה ב-1950 בנמל יפו.

יש בידנו שתי אינדיקציות לכך שחברים מההכשרה בפאנו גויסו לעבודות המוסד לעליה ב' באיטליה כגון עזרה בהעלאת מעפילים לספינות. האחת, עדותו של ירון גולן שאביו מנחם גולדשטיין (גולן), איש ההכשרה שבה גם הכיר את אשתו קרולה (אמו לעתיד של ירון), סייע בפעילות עליה ב' בבארי (הוא העפיל ארצה בספינה 'מדינת ישראל'). השניה, שאיש הפלי"ם בני קרביץ שהה בפאנו תקופה מסוימת, לצורך הדרכה וגיוס מתנדבים לפעילות עליה ב'.

בין השוהים בפאנו תקופה מסוימת היה המלחין הידוע מוני אמריליו, אז ילד קטן עם כינור. הוא הגיע למקום עם משפחתו מיוגוסלביה (בתקופת המלחמה ברחה המשפחה לאלבניה וכך ניצלה) ומשם המשיך איתה לצ'ילה, ממנה עלה ארצה ב-1952.

אחרוני השוהים בהכשרה עלו ארצה אחרי קום המדינה.

המקורות לכתבה זאת הם הארכיב של ארגון הג'וינט (<https://archives.jdc.org/>) וכתבה שפרסם ב-2012 ירון גולן הנ"ל (<http://mishpachto.blogia.co.il/?p=3571>). פרטים נוספים על ההכשרה ניתן למצוא בספר שכתבה חוקרת איטלקיה, ילידת פאנו, בשם סטפניה פיראני (להלן עטיפת הספר).

בניית 'הראשונה' והשקתה

נשים מההכשרה עוסקות בתפירת רשתות דייג